

ПРЕС КЛИПИНГ

14. април 2020.

НАСЛОВИ

Program ekonomskih mera za suzbijanje posledica epidemije: Za dan se prijavilo 15.000 privrednika (str.3)

Prijava privrednika za pomoć države POČINJE DANAS: Evo ko sve ima pravo i šta treba da uradi(str.4)

“Gorenje” ponovo radi, dva radnika pozitivna na koronu(str.5)

Male firme će radije snižavati plate nego uzimati kredit(str.6)

Međunarodna organizacija rada: Posledice pandemije pogađaju 81 odsto svetske radne snage(str.7)

Atanacković: Mart izuzet iz državne pomoći odlaganja poreza i doprinosa na plate(str.8)

Uticaj pandemije na finansijski sector(str.9)

Cene u martu u odnosu na februar pale za 0.1 odsto(str.11)

Ekonomski efekti pandemije najteži od Drugog svetskog rata(str.11)

Program ekonomskih mera za suzbijanje posledica epidemije: Za dan se prijavilo 15.000 privrednika

E. B. T.

Mali pozvao vlasnike preduzeća da se prijave

ZA manje od 24 sata, u nedelju je 15.000 privrednika otvorilo namenski račun i na taj način se prijavilo za korišćenje olakšica iz Programa ekonomskih mera za suzbijanje posledica epidemije, vrednog 5,1 milijardu evra. Putem samo dva klika, oni mogu da odlože poreske obaveze i omoguće uplatu novčanog iznosa u visini minimalne zarade za svoje radnike.

To je poručio ministar finansija Siniša Mali, pozivajući vlasnike preduzeća u Srbiji da se putem portala Poreske uprave prijave za program podrške:

- Potrebno je da u poreskoj prijavi koju i inače podnose do kraja svakog meseca, a to je obrazac PPP - PD, kao datum početka plaćanja poreza upišu 4. januar 2021. Na taj način automatski postaju deo ovog programa.

Privrednici koji inače nemaju obavezu da podnose taj obrazac, odnosno koji nemaju zaposlene, biće automatski prijavljeni na mere, bez pomenute procedure. Kada je reč o otvaranju namenskog računa na koji će biti isplaćena sredstva u iznosu od 30.000 dinara, vlasnici preduzeća koji imaju račune u više banaka, preko aplikacije na portalu Poreske uprave treba da potvrde preko koje banke žele da im se novčana pomoć isplati, odnosno da na taj način otvore namenski račun. To treba da urade do 25. aprila. Ukoliko imaju račun u samo jednoj banci, njima će se po nalogu PU automatski otvoriti namenski račun u toj banci, što znači da ne moraju to sami da čine. Kada to urade, privrednici nemaju daljih obaveza.

Svi privatnici mogu da koriste mere propisane Programom pod uslovom da počev od 15. marta ove godine, pa do dana stupanja na snagu Uredbe, 10. aprila, nisu smanjivali broj zaposlenih za više od 10 odsto, ne računajući radnike koji su imali ugovor o radu na određeno vreme pre polovine prošlog meseca.

BEZ PRAVA

PRIVREDNICI u privatnom sektoru gube pravo na korišćenje mera ukoliko u periodu od 15. marta ove godine, pa do isteka tri meseca nakon poslednje isplate direktnog davanja, smanje broj zaposlenih za više od 10 odsto, ne računajući radnike koji su imali zaključen ugovor o radu na određeno vreme pre tog datuma.

Prijava privrednika za pomoć države POČINJE DANAS: Evo ko sve ima pravo i šta treba da uradi

Novosti Online

Svi zainteresovani moći će da se prijave, i to kroz poresku prijavu, koju i inače popunjavaju. Danas (u ponedeljak) počinje prijava privrednika za državnu pomoć u okviru ekonomskih mera za saniranje posledica uticaja virusa korona na privredu Srbije.

Svi zainteresovani moći će da se prijave, i to kroz poresku prijavu, koju i inače popunjavaju. Vlada Srbije usvojila je tri uredbe kojima se precizira primena mera za podršku privredi u vanrednom stanju nastalom zbog pandemije virusa korona. Ovim propisima detaljnije je objašnjeno ko i na koji način može da se prijavi za državnu pomoć, kao i koje su procedure za korišćenje olakšica.

ŠTA URADITI DA BISTE SE PRIJAVILI I DOBILI PORESKE OLAKŠICE I MINIMALAC ZA RADNIKE?

Najjednostavnije rečeno, pošto se odlaže plaćanje poreza i doprinosa na zarade i naknade zarada do 04.01.2021, pri popunjavanju poreske prijave, kao dan početka plaćanja poreza stavićete taj datum. I to je sve što treba da uradite. Samim tim, prijavljujete se automatski i za novčanu pomoć u iznosu od 30.000 dinara.

Doprinosi čije plaćanje je odloženo u skladu sa ovom uredbom, smatraju se plaćenim za svrhu ostvarivanja prava po osnovun penzijskog i invalidskog osiguranja, zdravstvenog osiguranja, ostvarivanja prava za slučaj nezaposlenosti i ostvarivanja prava na finansijsku podršku porodici sa decom.

KO SVE IMA PRAVO NA DIREKTNU NOVČANU POMOĆ?

Kada je reč o uplati bespovratnih novčanih sredstava iz budžeta, u iznosu od oko 30.000 dinara, na njih imaju pravo: preduzetnik, preduzetnik paušalac, preduzetnik poljoprivrednik, preduzetnik drugo lice, pravna lica koja su razvrstana kao mikro, mala i srednja. Novčanu pomoć može da koristi i samostalni preduzetnik koji nema zaposlenih.

Predviđena je i direktna pomoć velikim preduzećima u vidu uplate bespovratnih novčanih sredstava u iznosu od 50 odsto osnovne minimalne neto zarade za mart 2020. godine, i to za zaposlene kojima je rešenjem utvrđen prekid rada nakon uvođenja vanrednog stanja. Isplata će se takođe vršiti u maju, junu i julu, u iznosu 50 odsto minimalne zarade za mesec mart.

Isplata će početi u maju, najkasnije do 10. maja i ide u tri rate – maj, jun i jul, za sve privredne subjekte i male i velike. Svaka firma za uplatu otvoriće namenski račun, uključujući i paušalce.

Ministar finansija Siniša Mali pozvao je privrednike da se prijave za program ekonomskih mera.

"Pozivam sve privrednike, mikro, mala, srednja i velika preduzeća da iskoriste ove pogodnosti, jer je u pitanju zaista velika podrška za vaše poslovanje. Država je uz vas, a to smo pokazali kroz ovaj paket mera", istakao je Mali.

Danas bi, kako je najavljeno, trebalo da bude objavljen i poziv Fonda za razvoj za pomoć privrednicima u održavanju likvidnosti, a do će biti četvrtka završen i pravni okvir za garantnu šemu za podršku privredi, odnosno preduzetnicima, mikro, malim i srednjim preduzećima.

Vrednost kredita koji će biti plasirani na taj način je dve milijarde evra, a u pitanju je novac za koji će država garantovati i biće na raspolaganju ovog meseca.

Do četvrtka, kako je najavljeno, biće gotova i uredba koja se odnosi na poljoprivrednike i koja će preciznije definisati prava poljoprivrednika u okviru paketa pomoći. Poljoprivrednici, koji su inače registrovani kao pravna lica ili preduzetnici, imaju pravo na pomoć, kao i ostala pravna lica i preduzetnici iz već donetog ekonomskog paketa mera.

(blic.rs)

“Gorenje” ponovo radi, dva radnika pozitivna na koronu

NovostiOnline/B.P.

Fabrika rashladnih uređaja “Gorenje” u Valjevu posle tri nedelje pauze zbog epidemije korona virusa, u ponedeljak je ponovo nastavila proizvodnju

Fabrika rashladnih uređaja “Gorenje” u Valjevu posle tri nedelje pauze zbog epidemije korona virusa, u ponedeljak je ponovo nastavila proizvodnju.

Kompanija “Hajsens Gorenje” saopštila je da je kod dvoje zaposlenih u fabrici u Valjevu potvrđen korona virus, da su u dobrom zdravstvenom stanju, a zaraženi su u svom porodičnom okruženju za vreme tronedeljne obustave proizvodnje. Smešteni su u halu Beogradskog sajma, za obolele sa blažim simptomima bolesti.

Sa radom ove nedelje nastavljaju i sve fabrike kompanije “Hajsens Gorenje” u Evropi, uz strogo pridržavanje svih preventivnih i bezbednosnih mera za sprečavanje širenja epidemije korona virusa. Kompanija je saopštila da su veoma ohrabrujući signali sa evropskog tržišta, zbog povećane tražnje rashladnih uređaja koji se proizvode upravo u fabrici “Gorenje” u Valjevu.

- Iako su naši zaposleni zaraženi van radnog mesta, u skladu sa propisanim merama, 14 kolega koji su pre obustave proizvodnje sa njima bili u kontaktu, upućeni su u samoizolaciju od 28 dana – kažu u “Gorenju”.

Takođe, bez znakova oboljenja u samoizolaciji se nalazi još jedan zaposleni koji je tokom trajanja prekida rada fabrike bio u kontaktu sa zaraženim osobama iz svog porodičnog okruženja.

Uvedena je i dodatna mera opreza, da se na posao u fabriku za sada ne vraćaju zaposleni čiji članovi domaćinstva rade u zdravstvenim ustanovama. Oni će posao obavljati od kuće, ako priroda radnog mesta to dozvoljava, ili će do kraja vanrednog stanja biti na prinudnom odmoru i primati 70 odsto plate.

APEL SINDIKATA “GORENJA”

Sindikata fabrike rashladnih uređaja “Gorenje” u Valjevu apelovao je na poslodavca da ona počne da radi 27. aprila, s ozbirom da, ističu, nailazi period vrhunca epidemije korona virusa u Srbiji, najrizičniji za zaposlene.

Sindikata naglašava da je dobio veliki broj pritužbi radnika koji se boje za svoju bezbednost, zbog početka rada u ponedeljak. Drugi bitan razlog je policijski čas koji su radnici u obavezi da poštuju, čime su lišeni slobodnog vremena. Sindikat ističe da po prestanku policijskog časa odlaze na posao, a po završetku posla vraćaju se kući takođe za vreme zabrane kretanja, te rad u takvim okolnostima i ograničenjima nije primeren ni prioritetan.

Privrednici s rezervom gledaju na kredite za likvidnost

Male firme će radije snižavati plate nego uzimati kredit

Piše: M. Obradović

Finansijski najznačajnija pomoć privredi trebalo bi da bude garancijska šema za kredite za likvidnost koja će uz kredite Fonda za razvoj da iznosi oko 264 milijarde dinara ili 2,25 milijardi evra (4,8 odsto BDP-a), od čega će najveći deo biti sredstva banaka.

Ministarstvo finansija je donelo uredbu kojom se regulišu zajmovi Fonda za razvoj namenjeni mikro, malim i srednjim preduzećima i preduzetnicima za nabavku obrtnih sredstava i izmirenje obaveza prema poslovnim partnerima, zaposlenima i državi za šta će biti izdvojeno 24 milijarde dinara (oko 200 miliona evra) iz budžeta i sredstava Fonda.

Ovi dinarski krediti biće odobravani sa rokom otplate do tri godine sa počekom do 12 meseci i sa godišnjom kamatnom stopom od jedan odsto. Minimalni iznos kredita će biti milion dinara za privredna društva, a 200.000 dinara za preduzetnike i zadruga.

S druge strane, maksimalan iznos će biti 10 miliona dinara za preduzetnike i mikro preduzeća, 40 miliona za mala preduzeća, i do 120 miliona dinara za srednja preduzeća. Tokom grejs perioda kamata će se pripisivati glavnici.

Druga uredba, koja reguliše mnogo veći iznos sredstava, oko dve milijarde evra, tek će biti doneta ove nedelje i odnosi se na garancije koje će država dati za bankarske kredite privredi.

U javnosti je ranije objavljeno da će država izdvojiti 500-600 miliona evra za garancije, a da će banke kreditirati privredu, pre svega mikro, mala i srednja preduzeća iznosom od oko 1,5 milijardi evra.

Država će garantovati za iznos do 80 odsto pojedinačnih kredita, ali do trećine ukupnog iznosa svih kredita. Zajmovi bi trebalo da budu takođe na do tri godine sa grejs periodom od devet do 12 meseci i kamatnom stopom u dinarima od oko 3,5 odsto (prema sadašnjoj vrednosti belibora).

Međutim, koliko će ovi krediti biti pomoć preduzećima zavisiće i od još nekih detalja, poput toga koliki će rizik banke biti spremne da preuzmu, kakva obezbeđenja će tražiti i kakvi će uslove morati da se ispune.

Naime, jasna poruka Ministarstva finansija je da su sve mere namenjene samo onima koji od 15. marta nisu otpustili više od 10 odsto ljudi. Međutim, da bi se dobili krediti Fonda za razvoj ne smeju da otpuste više od 10 odsto radnika ni do kraja otplatnog perioda, što znači u naredne tri godine.

Privrednici mahom pozdravljaju povoljne kredite Fonda za razvoj, dok se odlučuju ipak da vide uslove bankarskih kredita pre nego što ih ocene. Ono što jeste poznato da na državnu pomoć, pa ni kredite za likvidnost ne mogu računati firme koje isplate dividendu.

Nebojša Atanacković iz Unije poslodavaca Srbije ukazuje da je to iako povoljno, ipak novo zaduženje, a ipak je neizvesno da li će se sledeće godine desiti oporavak i kakav će biti promet.

„Uglavnom će na te kredite moći da računaju oni koji su već jaki, dok će oni koji posluju na granici isplativosti dobro razmisliti da li će da uđu u novi dug. Mnogi će hteti da uzmu kredit pa da razvuku obaveze na duži period. I banke će se pre odlučiti da daju kredite sa garancijom države i onima kojima bez toga možda i ne bi, ali pitanje je da li će dati kredit nekome ko nema dobar bonitet“, napominje Atanacković dodajući da zavisi i od toga kakva će obezbeđenja banke tražiti.

Atanacković ističe i da se sada ispostavlja da će verovatno i april proći bez državne pomoći za preduzeća i da će firme morati da preguraju iz sopstvenih izvora i mart i april.

„Mi smo dobili informaciju da se za martovske plate moraju uplatiti porezi i doprinosi iako smo tumačeći uredbu mislili da će to biti odloženo. Ako bude tako, biće jako teško za one najslabije, mala

preduzeća“, ocenio je Atanacković dodajući da bi ovakva situacija mogla da natera firme u banke po kredite.

Dragoljub Rajić iz Mreže za poslovnu podršku podseća da je i moratorijum na kredite u stvari kredit, pa odlaganje plaćanja poreza, kao i eventualno odlaganje plaćanja zakupa.

„Kada bi firme još uzele i kredit za likvidnost, to znači da bi preduzeća ušla u sledeću godinu sa tri, četiri zaduženja, a neizvesno je da li će tražnja biti na istom nivou kao pre krize. Mislim da će se firme kojima je promet pao do 20 odsto pre odlučiti da smanje plate nego da se dodatno zadužuju u takvoj neizvesnosti“, napominje on.

Rudolf Bilicki, vlasnik tekstilne industrije Bilicki, podvlači da vlada velika neizvesnost i šta će biti kasnije u toku godine.

„Pozdravljamo svaki akciju vlade i svaka mera je mnogo više nego ništa. Nama je maloprodaja zatvorena po sili zakona i prilivi su nula, a izvoz je pao na trećinu ranijeg. Dakle, ovde se ne može pričati o nekoj ekonomiji, već o preživljavanju. Mere su dobre, ali pitanje je koliko će se dugo osećati posledice epidemije virusa, koliko dugo će ljudi biti oprezni i uzdržavati se od kupovine bilo čega pa i garderobe. Nama je recimo veoma važno da Italija počne da radi, jer tamo imamo zarobljen repromaterijal, a takođe i novac od prodaje gotove robe“, napominje Bilicki.

I Dušan Kolarević, vlasnik Kolarević nameštaja iz Čičevca koji uglavnom izvozi, pao je na trećinu proizvodnje.

„Mi izvozimo za Nemačku, Austriju i Švajcarsku, ali je sada ostao transport samo u Nemačku dok su ostali blokirani. Tako smo i mi redukovali proizvodnju na trećinu. Istovremeno, obaveze su iste ostale. Krediti Fonda za razvoj sa jedan odsto kamate su povoljni i oni će značiti život za preduzeća“, ističe Kolarević.

Dragoljub Rajić podseća da su nekadašnji subvencionisani krediti za likvidnost u vreme krize 2009. godine otišli uglavnom u ruke srednjih i velikih preduzeća, dok ih mali nisu mogli dobiti.

„Istraživanja pokazuju da dve trećina malih i mikro preduzeća ne ulazi uopšte u kriterijume banaka za dodelu kredita, a posebno oni koji nemaju šta da založe. Banke tada ocenjuju njihove novčane tokove iz ranijeg perioda, ali ova situacija to sve menja. Mislim da će banke prvo gledati da plasiraju novac firmama koje dobro poznaju i koje imaju dobar bonitet, a onda ovim malim, tako da će njihova sudbina zavisiti i da li će ove veće biti zainteresovane za kredite“, ističe Rajić.

Prema nekim informacijama bankari pokušavaju da obezbede da tri četvrtine kredita bude zadržavanje ranijih kredita koji ističu u ovom periodu.

U odgovoru iz Rajfajzen banke navodi se da su njihova očekivanja da će tražnje za ovim kreditima biti, imajući u vidu da su u pitanju krediti na tri godine sa grejs periodom do 12 meseci, a u funkciji finansiranja obrtnih sredstava i likvidnosti.

„Krediti će se odobravati u skladu sa poslovnim politikom banke, uz obezbeđenja koja su i do sada korišćena, a kao minimum menice preduzeća i lične menice većinskog vlasnika. Postupak odobrenja će biti kraći, imajući u vidu da se uglavnom radi o postojećim klijentima sa kojima imamo dugogodišnju saradnju“, kaže se u pisanom odgovoru ove banke.

Međunarodna organizacija rada: Posledice pandemije pogađaju 81 odsto svetske radne snage

Piše: FoNet

Međunarodna organizacija rada saopštila je da potpuno ili postepeno zatvaranje preduzeća i kompanija zbog nove vrste korona virusa pogađa 81 odsto svetske radne snage, odnosno 2,7 milijardi zaposlenih.

Mnoge zemlje u svetu donele su brojne mere čiji cilj je suzbijanje širenja pandemije koronavirusa, a neke od tih mera su teško pogodile mnoge kompanije i njihove zaposlene, prenele su agencije.

Neke kompanije i preduzeća su u potpunosti morale da obustave rad, dok su mnoge promenile sistem rada. U izveštaju Međunarodne organizacije rada o uticaju kovida 19 na biznis u svetu navodi da se su ekonomski efekti pandemije najozbiljniji i najteži posle Drugog svetskog rata.

Prema zaključcima izveštaja, oko 2,7 milijardi zaposlenih ili 81 odsto od ukupno 3,3 milijarde radnika širom sveta, pripada kompanijama i firmama koje su u jeku epidemije morale da obustave rad ili su to uradile prema preporuci zvaničnih institucija.

Navodi se da će najteže posledice trenutne krize osetiti zaposleni sa visokim i srednjim primanjima, posebno u arapskim zemljama, Evropi i azijsko-pacifičkom region.

U izveštaju se navodi da će globalna pandemija ostaviti veoma teške posledice u nekim sektorima, a u nekima blaže, a najveći uticaj imaće na smeštaj i hotelijerstvo, prehrambeni sektor, kao i na sektore nekretnina, poslovnih i upravljačkih aktivnosti, na proizvodnju i trgovinu na veliko i malo.

Iz Međunarodne organizacije rada navode da 1,25 milijardi radnika širom sveta radi u tim visoko rizičnim sektorima, što je oko 38 odsto ukupne radne snage u svetu. Stopa zaposlenosti u rizičnim sektorima u svetu iznosi 37,5 odsto, a najviša je u Americi sa 43,2 odsto, a najniža u Africi sa 26,4 odsto.

Organizacija napominje da bi trebalo iskoristiti javne resurse za podsticanje preduzeća na održavanje stope zaposlenosti i otvaranje radnih mesta. Zbog ograničenog prostora za delovanje u pogledu pružanja finansijskih paketa, očekuje se da će u zemljama u razvoju gubici u oblasti proizvodnje biti dugotrajniji i teži.

U izveštaju se naglašava da je prethodna prognoza rasta globalne nezaposlenosti za 2020. godinu iznosila 25 miliona, a da će u svetlu novih dešavanja verovatno biti veća.

Atanacković: Mart izuzet iz državne pomoći odlaganja poreza i doprinosa na plate

Piše: Beta

Paket pomoći države privredi zbog posledica pandemije u isplati plata radnicima počeo je da se primenjuje danas, ali će poslodavci, po tumačenju stručnjaka, morati da obezbede novac za plaćanje poreza i doprinosa na plate za mart, rekao je počasni predsednik Unije poslodavaca Srbije Nebojša Atanacković.

„Paket mera pomoći države, osim što kasni nije do kraja precizan, pa kako se sada čini poslodavci će morati da obezbede novac za poreze i doprinose na plate za mart, jer će te dažbine biti odložene tek od aprila iako je poslovanje bilo poremećeno i prihodi su pali i u martu“, rekao je Atanacković za Betu.

Vlada Srbije usvojila je tri uredbe čija primena počinje od danas, a kojima planira da obezbedi pomoć privredi zbog posledica epidemije, kroz finansijsku podršku od 5,1 milijardu evra (608,3 milijarde dinara).

Od te sume 19 odsto čini pomoć u isplati minimalnih zarada za zaposlene u privredi od oko 30.000 dinara po radniku, a odlažu se i porezi i doprinosi na plate i dobit preduzeća do početka 2021. godine. Oko 43 odsto vrednosti paketa su garancije na kredite privredi za likvidnost i obrtna sredstva.

Atanacković je rekao da nije sasvim jasno ni da li će malim firmama biti dovoljno da za kredit za likvidnost dobiju samo garancije države ili će morati da obezbede i garancije firme.

Suvlasnik kompanije „Matijević“, koja u svom sastavu ima 30 privrednih društava, Zoran Matijević rekao je za Betu da ta kompanija priprema dokumentaciju za zahtev za državnu pomoć u minimalnoj plati za 700 do 800 radnika od ukupno 2.500 zato što industrija mesa kao velika kompanija nema pravo na pomoć.

„Podnećmo zahtev za pomoć u minimalnim platama za radnike firmi koje se bave hotelijerstvom, nekretninama i agrarom, a kredite nećemo uzimati jer ih ni do sada nismo podizali pošto je naša praksa da se ‘protežemo koliko možemo‘“, rekao je Matijević.

Ocenio je da je država pomogla maksimalno koliko je mogla i da je korektno što je obećala da će obezbediti stabilnost kursa domaće valute, kako ne bi rasli odloženi porezi i doprinosi, obračunati u domaćoj valuti.

„Ne može država da reši sve probleme i da otpiše poreze, jer ne bi imala čime da finansira javni sektor“, rekao je Matijević.

Istakao je da „onaj ko nije zdrav ušao u krizu iz nje neće zdrav ni izaći“.

„Naše firme funkcionišu po principu da se uvek pripremaju za najgori scenario“, rekao je Matijević.

Koordinator Mreže za poslovnu podršku Dragoljub Rajić rekao je da je država u mnogim zemljama, Hrvatskoj, Španiji, Francuskoj, Velikoj Britaniji, Danskoj, otpisala poreze i doprinose na plate, a u nekim čak odložila uplatu poreza na dodatu vrednost (PDV) za razliku od Srbije koja je samo odložila poreze i doprinose na plate.

„Firme u Srbiji moraju da plate PDV na fakturisanu, a ne realizovanu vrednost, a prema istraživanju koje je rađeno 2018. i 2019. godine njih 55 do 62 odsto ima problem sa likvidnošću“, rekao je Rajić.

Zbog toga će, kako je rekao, u ovoj situaciji mnoge male firme, a njih je više od 98 odsto, kalkulisati da li je isplativije da ‘stanu’ i tako smanje troškove ili da se ponovo zaduže jer državna pomoć neće biti dovoljna da izdaju iz krize.

„Finansijska podrška u Srbiji dolazi prilično kasno jer mnogi su iscrpeli sav potencijal i odmeravaju da li im je jeftinije da zatvore firme ili da naprave još veći gubitak pošto je i u svetu situacija teška i sigurno će se smanjivati narudžbine“, rekao je Rajić.

Uticaj pandemije na finansijski sector

Piše: Bogdan Polovina

Korona virus i izazovi koje donosi imaju već sada ozbiljne posledice, kako na ekonomiju i privredu, tako i na živote svih pojedinaca.

Takođe, posledice su neizbežne i u sektoru finansijskih usluga, što nam nameće pitanje da li nam predstoji nova globalna finansijska kriza?

Virus koji je SZO proglasila globalnom pandemijom je visoko prenosiv i brzo se proširio. Sudeći po dosadašnjim turbulencijama na svetskim tržištima, moglo bi se reći da se efekti na finansijsku industriju šire podjednako brzinom, ako ne i brže.

Primeru radi, krajem februara i početkom marta vrednosti deonice dramatično su pale, uz nekoliko zabrinjavajućih događaja, kao što je najveći dnevni pad vrednosti raznih indeksa u poslednjih 30 godina (Dow Jones, S&P 500, FTSE 100) i privremeno zatvaranje pojedinih berzi zbog naglih gubitaka vrednosti. Pored toga, vrednost nafte pala je za gotovo 50 odsto, kao i vrednost najveće kriptovalute, Bitcoin-a.

Takođe su i najveće svetske finansijske institucije pretrpele značajne gubitke u prethodim nedeljama: najveće evropske banke, kao što su BNP Paribas, Unicredit i Credit Agricole su izgubile preko 50 odsto svoje vrednosti, dok su brojne druge svetske banke izgubile preko 40 odsto vrednosti (npr. Goldman Sachs, JP Morgan, Bank of America, Deutsche Bank, itd.).

Svi ovi indikatori ukazuju na jednu, sada vrlo izvesnu pojavu: najveću globalnu finansijsku krizu još od 2008. godine (a možda i od ranije – vreme će pokazati).

Evropska banka za razvoj i rekonstrukciju (EBRD) investira u 38 privreda u brzom razvoju i pokrenula je hitan paket solidarnosti od prvobitnih milijardu evra da podrži kompanije u zemljama koje trpe zbog krize.

Američke vlasti usvojile su najveći paket mera u istoriji SAD-a u vrednosti od dve hiljade milijardi dolara i smanjile kamatnu stopu za pun procentni poen (na raspon od nula do 0,25 odsto), ne bi li podstakle ekonomiju i finansijska tržišta.

Što se tiče jugoistočne Evrope i našeg regiona, monetarne politike zemalja će direktno zavisiti od delovanja Evropske centralne banke, koja za sada nije smanjila referentnu kamatnu stopu, ali je uvela niz stimulativnih mera u borbi protiv novonastale krize.

Narodna banka Srbije je relativno brzo reagovala u ovoj situaciji, smanjivši referentnu kamatnu stopu za 50 baznih poena, na nivo od 1,75 odsto, što predstavlja značajan korak za banke i privredu. Takođe, odluka u kreditnom moratorijumu na 90 dana predstavlja dodatnu pomoć privredi i stanovništvu u izmirivanju redovnih obaveza.

Kao „katalizator“ podsticaja države i državnih institucija, banke će morati da se brzo prilagode novom okruženju i preuzmu ulogu pokretača poslovne aktivnosti i stabilnosti. Sada su, više nego ikad, banke i bankarske usluge potrebne klijentima.

Stepen zavisnosti o bankama kako fizičkih tako i pravnih lica je prilično visok širom Evrope i SAD-a, te je dostupnost banaka klijentima od ključne važnosti u narednom periodu.

Stoga, banke bi trebalo da proaktivno i brzo identifikuju najviše pogođene sektore i klijente kako bi razumele na koji način mogu da pruže adekvatnu podršku. Ako se vratimo korak unazad i sagledamo glavna iskustva iz prethodne finansijske krize (2008.), možemo zaključiti da je dostupnost likvidnosti na finansijskim tržištima nužna kako bi ekonomija (u što većoj meri) opstala: sprečavanje dodatnog finansiranja ugroženim privrednim subjektima i pojedincima bi potencijalno dovelo do nemogućnosti izmirenja ostalih finansijskih obaveza (odnosno do bankrota), što bi na kraju rezultiralo značajnim povećanjem NPL-a (nenaplativih kredita) kod banaka i značajnog usporavanja kompletnog finansijskog sistema.

U skladu sa tim, koraci koje preduzimaju Vlade i centralne banke usmerene su u velikoj meri ka bankarskom sistemu (smanjenje kamatnih stopa, odlaganje i olakšavanje regulatornih zahteva, itd.), ne bi li se omogućio prostor finansijskim institucijama da obezbede likvidnost privredi i stanovništvu.

Očekuje se značajan porast zahteva za kredite za refinansiranje, što je pretežno izazvano smanjenjem referentnih kamatnih stopa. Na primer, u SAD-u studije pokazuju da su finansijske institucije početkom marta meseca primile više od 11 miliona ovih zahteva, što je gotovo pet puta više nego prethodne godine, a predstavlja najveći broj još od 2009. godine.

Slično se očekuje i u drugim ekonomijama sa smanjenom referentnom kamatnom stopom, što uključuje i Srbiju. Takođe, finansijska podrška će najviše biti potrebna malim i srednjim preduzećima, koja su najviše pogođena ovom krizom.

Shodno tome, banke treba da pripreme posebne uslove za ovaj ugroženi segment klijenata, obezbedivši im lakši i brži pristup sredstvima i podršku u poslovanju u narednim mesecima.

Već se mogu uvideti značajni koraci i mere preduzete od strane državnih i međunarodnih institucija. Međutim, da bi se efekti realizovali u potpunosti, neophodno je da banke i druge finansijske institucije preduzmu adekvatne korake u cilju podsticanja ekonomije.

Privredna aktivnost će u velikoj meri zavisiti od dostupnosti banaka, odnosno njihovih proizvoda i usluga klijentima, te je njihova uloga sada važnija nego ikada ranije. Poučene iskustvom iz prethodne krize, finansijske institucije sada imaju priliku da budu ključni faktor podrške privredi, kao i da značajno doprinesu naporima da se minimalizuju razmere i dugotrajnost posledica ove krize.

Autor je direktor EY-Parthenon za Centralnu Evropu

Cene u martu u odnosu na februar pale za 0.1 odsto

Piše: FoNet

Cene proizvoda i usluga lične potrošnje u martu 2020. godine, u odnosu na februar 2020. godine, u proseku su niže za 0,1 odsto, saopštio je Republički zavod za statistiku (RZS).

Potrošačke cene u martu su, prema zvaničnim statističkim podacima, u poređenju sa istim mesecom 2019. godine, povećane za 1,3 odsto, a u poređenju sa decembrom 2019.godine prosečno za jedan odsto.

Posmatrano po glavnim grupama proizvoda i usluga klasifikovanih prema nameni potrošnje, u martu 2020. godine, u odnosu na prethodni mesec, najveći pad cena je zabeležen u grupama rekreacija i kultura (-1,4 %), transport (-1,1%), dok je najveći rast cena zabeležen u sektoru komunikacije (1,1 %), navodi se u saopštenju RZS.

Ekonomski efekti pandemije najteži od Drugog svetskog rata

AUTOR:

FoNet

Izvor: Shutterstock

Međunarodna organizacija rada saopštila je da potpuno ili postepeno zatvaranje preduzeća i kompanija zbog nove vrste koronavirusa pogađa 81 odsto svetske radne snage, odnosno 2,7 milijardi zaposlenih.

Mnoge zemlje u svetu donele su brojne mere čiji cilj je suzbijanje širenja pandemije koronavirusa, a neke od tih mera su teško pogodile mnoge kompanije i njihove zaposlene, prenele su agencije.

Neke kompanije i preduzeća su u potpunosti morale da obustave rad, dok su mnoge promenile sistem rada.

U izveštaju Međunarodne organizacije rada o uticaju kovida 19 na biznis u svetu navodi da se ekonomski efekti pandemije najozbiljniji i najteži posle Drugog svetskog rata.

Prema zaključcima izveštaja, oko 2,7 milijardi zaposlenih ili 81 odsto od ukupno 3,3 milijarde radnika širom sveta, pripada kompanijama i firmama koje su u jeku epidemije morale da obustave rad ili su to uradile prema preporuci zvaničnih institucija.

Navodi se da će najteže posledice trenutne krize osetiti zaposleni sa visokim i srednjim primanjima, posebno u arapskim zemljama, Evropi i azijsko-pacifičkom region.

U izveštaju se navodi da će globalna pandemija ostaviti veoma teške posledice u nekim sektorima, a u nekima blaže, a najveći uticaj imaće na smeštaj i hotelijerstvo, prehrambeni sektor, kao i na sektore nekretnina, poslovnih i upravljačkih aktivnosti, na proizvodnju i trgovinu na veliko i malo.

Iz Međunarodne organizacije rada navode da 1,25 milijardi radnika širom sveta radi u tim visoko rizičnim sektorima, što je oko 38 odsto ukupne radne snage u svetu. Stopa zaposlenosti u rizičnim

sektorima u svetu iznosi 37,5 odsto, a najviša je u Americi sa 43,2 odsto, a najniža u Africi sa 26,4 odsto.

Organizacija napominje da bi trebalo iskoristiti javne resurse za podsticanje preduzeća na održavanje stope zaposlenosti i otvaranje radnih mesta.

Zbog ograničenog prostora za delovanje u pogledu pružanja finansijskih paketa, očekuje se da će u zemljama u razvoju gubici u oblasti proizvodnje biti dugotrajniji i teži. U izveštaju se naglašava da je prethodna prognoza rasta globalne nezaposlenosti za 2020. godinu iznosila 25 miliona, a da će u svetlu novih dešavanja verovatno biti veća.